

BTC

**BELGISCH
ONTWIKKELINGSAGENTSCHAP**

MILIEUVERKLARING 2010

PROGRAMMA 2010-2012

MILIEUVERKLARING 2010

PROGRAMMA 2010-2012

Verantwoordelijke uitgever: Carl Michiels

Coördinatie: Claude Croizer

Druk: IPM Printing

Foto cover: © BTC / Eric Gamache

Deze publicatie is gedrukt op 60 % gerecycleerd FSC-papier.

De zetel van BTC is een EMAS geregistreerde organisatie en heeft het ISO 14001-certificaat behaald.

BTC compenseert de CO₂-uitstoot van zijn vliegreizen (2.000 ton voor 2009). De compensatie wordt door CO₂Logic uitgevoerd.

Met het akkoord van de bevoegde overheid publiceert BTC in 2009 geen Milieuverklaring omwille van interne coherentie met de EMAS-cyclus (valideren en publiceren van de gegevens gebeurt aan het begin van elk jaar). De volgende publicatie is voorzien voor juni 2011.

Deze publicatie kan gedownload worden op www.btctb.org
Voor meer informatie: info@btctb.org

© BTC, Belgisch ontwikkelingsagentschap, 2010.

Reproductie van deze publicatie is toegestaan mits bronvermelding.

Uitgegeven in het Frans en in het Engels onder de titels "Déclaration environnementale 2010" en "Environmental statement 2010".

VOORWOORD

BTC: 10 JAAR ONTWIKKELING

In 2009 vierde BTC zijn tiende verjaardag, een uitgelezen gelegenheid om de balans op te maken en een blik te werpen op de toekomst. De sector van de ontwikkelingssamenwerking is de laatste tien jaar grondig veranderd door de ontwikkelingen in de wereldwijde economische en politieke machtsverhoudingen. Nieuwe uitdagingen hebben de kop opgestoken, de milieuproblemen, meerbepaald de klimaatveranderingen zijn daar één van.

Een hele reeks wereldtopps hebben de richtlijnen van de ontwikkelingsactoren uitgestippeld: vanaf de millenniumtop in 2000 die voor de ontwikkelingsactoren 8 meetbare doelstellingen opleverde, tot en met de top van Kopenhagen in december 2009. Hoewel het moeilijk is er concrete en becijferde afspraken uit te halen, vormt deze laatste top toch een keerpunt in het wereldwijde bewustzijn voor de ecologische uitdagingen.

De Belgische bijdrage aan ontwikkeling heeft in 2009 de 0,55% van het BBP gehaald, waarvan ongeveer 250 miljoen euro voor de directe bilaterale ontwikkelingssamenwerking.

De ontwikkelingssamenwerking volgt dezelfde evoluties, in het perspectief van de Verklaring van Parijs over de doeltreffendheid van de hulp, en besteedt meer aandacht aan partnerschappen, samenwerkingsverbanden tussen de actoren en institutionele capaciteitsversterking.

Deze veranderingen schijnen ook door in de conclusies van een brede interne oefening ter herdefiniëring van de visie en missie van BTC als Belgisch ontwikkelingsagentschap

De nieuwe visie van BTC draait rond 2 assen:

- Een samenleving tot stand brengen die de huidige en toekomstige generaties alle mogelijkheden biedt om een rechtvaardige wereld op te bouwen.
- Ten dienste staan van de initiatieven van zijn partners om armoede uit te roeien.

Dat is de leidende gedachte in onze acties om een rechtvaardige wereld te bouwen... de milieuthema's kunnen niet afwezig blijven!

Carl Michiels
Voorzitter van het Directiecomité
April 2010

OVER BTC

BTC is het Belgisch ontwikkelingsagentschap. BTC stelt zijn middelen en expertise ter beschikking om de armoede in de wereld uit te roeien. Het agentschap sluit zich aan bij de inspanningen van de internationale gemeenschap en wil een samenleving tot stand brengen die de huidige en toekomstige generaties alle mogelijkheden biedt om te bouwen aan een duurzame en rechtvaardige wereld.

BTC's medewerkers in Brussel en in het buitenland vertolken het engagement van de Belgische staat en van andere ontwikkelingspartners voor internationale solidariteit. Zij begeleiden ruim 300 ontwikkelingsprojecten en –programma's in een twintigtal landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika.

BTC luistert, adviseert en stelt de ervaring van zijn medewerkers ter beschikking van zijn partners. In de complexe wereld die hen omringt, zoeken zij naar vernieuwende oplossingen. Transparantie en integriteit, essentieel voor een vertrouwensrelatie, kenmerken de dienstverlening van BTC.

In België profileert BTC zich als een expertisecentrum voor ontwikkeling.

INHOUDSTAFEL

MILIEUBELEID 2010-2012	6
HET MILIEUBEHEERSYSTEEM VAN BTC	7
Bakens 2008 en 2009	7
Wat is EMAS?	8
Scope van het milieubeheersysteem	9
Structuur en verantwoordelijkheden van het MBS	9
Wie doet wat?	10
DIRECTE ASPECTEN	
HET MILIEUBEHEER OP DE ZETEL IN BRUSSEL	12
1. Water	13
2. Energie	14
3. Papier	15
4. Afvalbeheer	16
5. Aankopen en onderaanneming	17
6. Veiligheid en welzijn van de werknemers	18
7. Mobiliteit	20
8. Interne communicatie	23
9. Externe communicatie	24
10. Opleiding van het personeel	25
INDIRECTE ASPECTEN	
HET MILIEU IN DE ONTWIKKELINGSPROJECTEN EN -PROGRAMMA'S	28
DE PROJECTEN IN BELGIË	32
1. Trade for Development Centre	32
2. Juniorprogramma	33
3. Infocyclus	35
OVERZICHTSTABEL VAN DE DOELSTELLINGEN VOOR 2010-2012	37
CONCLUSIE	38
VALIDATIEVERKLARING	39
INFOKAART	40

MILIEUBELEID 2010-2012

Als Belgisch ontwikkelingsagentschap ondersteunt BTC de voorbereiding en uitvoering van ontwikkelingsprojecten en –programma's in de partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking.

Deze interventies focussen op verschillende thema's: onderwijs en vorming, gezondheidszorg, basisinfrastructuur, landbouw en voedselzekerheid, maatschappijopbouw... en **het milieu en de klimaatveranderingen**, die in rekening gebracht worden als activiteitssector (projecten waarin het milieu centraal staat), of als transversaal thema, wanneer de milieukwesties passen in een totaalaanpak.

BTC wil zijn streven naar een eerlijker, milieuvriendelijker ontwikkeling, die meer respect heeft voor culturen en voortdurende verbetering nastreeft, duidelijker kenbaar maken. Zijn engagement situeert zich op verschillende niveaus:

- **Milieuzorg op de zetel van BTC bevorderen** en elke vorm van vervuiling tegengaan door concrete doelen voorop te stellen:
 - het papierverbruik met 10% verminderen;
 - het waterverbruik met 5% verminderen;
 - het elektriciteitsverbruik met 5% verminderen.
- **Waar mogelijk milieucriteria integreren in de overheidsopdrachten voor materieel of diensten.**
- **Werken aan een duurzamer mobiliteitsbeleid** en de compensatie van de CO₂-uitstoot van de vluchten voortzetten (2000 ton voor 2009).
- **Werken aan een duurzamer mobiliteitsbeleid**, zowel intern, bij de medewerkers van BTC, als extern, bij de stakeholders in België en in de partnerlanden.
- **De milieuwetgeving volgen en naleven.**
- **Het milieu beter aan bod laten komen** in alle interventies waarbij BTC betrokken is, in België en in de partnerlanden, met als doelstelling de milieurisico's van zijn acties te beperken (vervuiling, verlies aan biodiversiteit, habitatdegradatie...). BTC wil ook positieve vernieuwingen stimuleren op het vlak van milieu, zowel in de voorgestelde aanpak en strategieën als in de gebruikte technieken en technologie.

Op die manier bevestigt BTC zijn engagement van maatschappelijk verantwoord bedrijf dat wil bijdragen aan duurzame en milieuvriendelijke menselijke ontwikkeling.

Het Directiecomité

HET MILIEUBEHEERSYSTEEM VAN BTC

Historiek

BTC begon al in 2002 aan milieubeheer te doen met de ondertekening van het Ecodynamisch Bedrijfscharter van het Brussels Gewest. In 2006 was BTC één van de eerste EMAS-geregistreerde en ISO 14001-gecertificeerde federale instellingen.

2010 vormt het begin van een nieuwe registratiecyclus van 3 jaar voor de periode 2010-2012.

BTC behaalt de 3e ster van het label Ecodynamische Onderneming van het Brussels Gewest.

BTC voert de CO₂-voetafdruk 2008 uit en koopt 2500 CO₂-certificaten (*Gold Standard* of gelijkwaardig) ter compensatie van de vluchten voor de jaren 2007 en 2008.

BTC publiceert een werk over de integratie van het milieu in de projecten van BTC (milieumainstreaming).

BTC is genomineerd voor de *EMAS Awards 2009* en vertegenwoordigt België in de categorie 'Overheidsadministraties'.

BTC integreert de gegevens in het federale *Environmental Information System* (EIS) en dringt het energie- en waterverbruik per persoon (water) en per vierkante meter (energie) terug.

BTC maakt van milieu de prioritaire sector in twee partnerlanden van de Belgische ontwikkelingssamenwerking (Peru en Tanzania).

BTC identificeert een eerste project in het kader van het Kyoto-protocol (Oeganda).

**BAKENS
2009**

BTC voert een sensibiliseringscampagne voor zijn personeel rond 12 milieugerelateerde thema's.

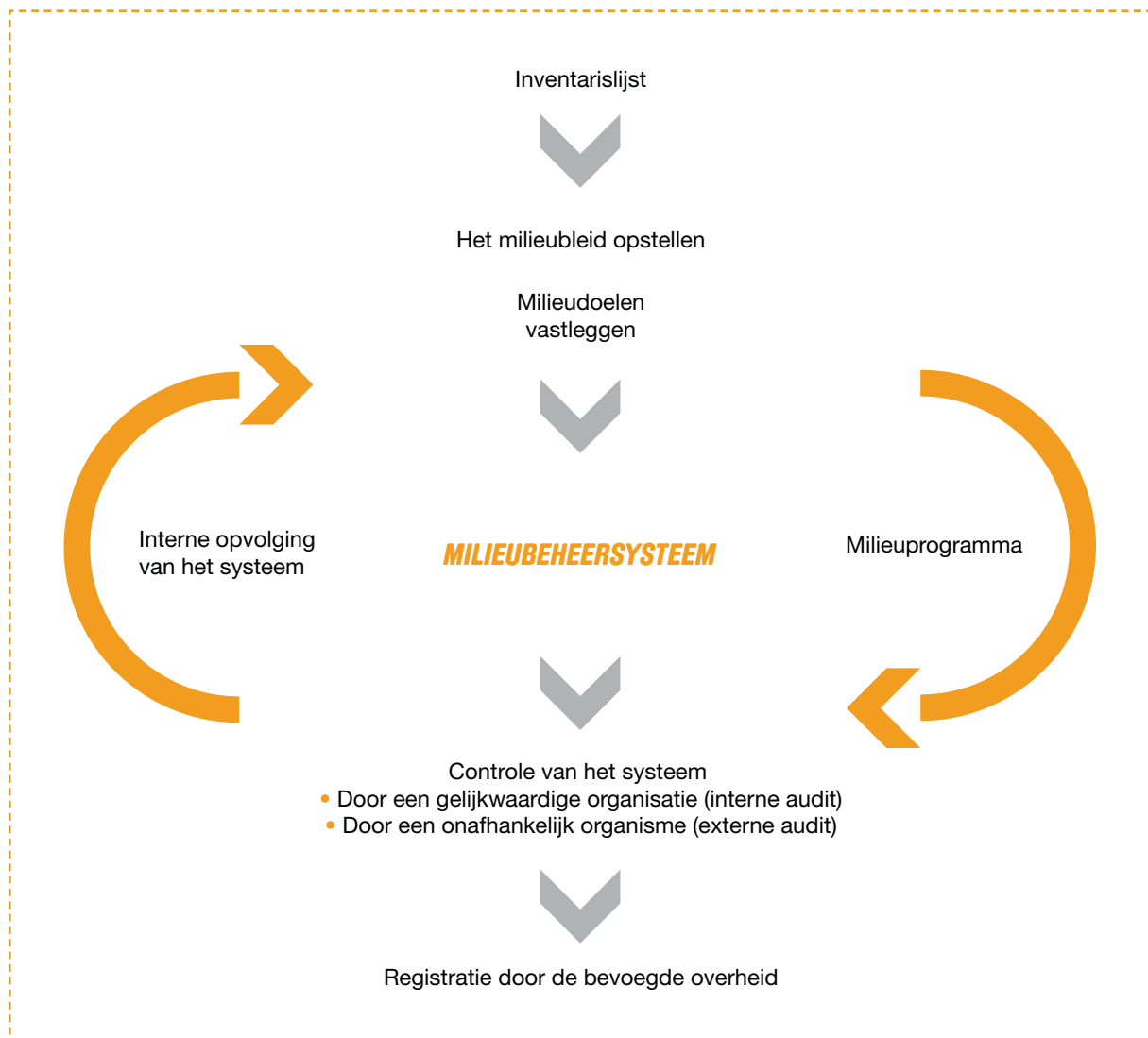
BTC besteedt meer aandacht aan de formuleringsdossiers om een betere integratie van het milieu te garanderen.

BTC voert een CO₂-balans uit voor het referentiejaar 2007. Deze wordt gebruikt om een klimaatstrategie op te stellen.

**BAKENS
2008**

WAT IS EMAS?

EMAS (*Eco Management and Audit Scheme*) is een Europees milieubeheer- en milieuauditsysteem. Het moet een formeel systeem zijn dat de milieuprestaties opvolgt met de bedoeling deze permanent te verbeteren en dat ondernemingen met een serieus engagement van een label voorziet. Het onderstaande diagram vat de belangrijkste stappen samen.

Het MBS is EMAS-geregistreerd, voldoet aan de eisen van EMAS III 1221/2009 en is ISO 14001 (2004) gecertificeerd.

Meer weten: <http://ec.europa.eu/environment/emas>

SCOPE VAN HET MILIEUBEHEERSYSTEEM

Het milieubeheersysteem geldt voor alle activiteiten op de zetel van BTC in Brussel, gelegen in de Hoogstraat 147, 1000 Brussel.

Het MBS is van toepassing op de activiteiten die verband houden met de rechtstreekse milieuaspecten van BTC: het logistiek beheer van de zetel (water, energie, papier, mobiliteit, enz.), de vorming van het personeel, de externe en interne communicatie, het aankoopbeheer, de veiligheid van het personeel.

De kantoren zijn verspreid over drie verdiepingen met een totale oppervlakte van ongeveer 4.360 m². Het gebouw beschikt ook over een parking met 36 parkeerplaatsen voor wagens en een zone voor de tweewielers.

Daarnaast raakt het MBS ook de activiteiten die verband houden met de onrechtstreekse milieuaspecten van BTC: de voorbereiding van ontwikkelingsprestaties voor onze partnerlanden (formulering) en de Noord-projecten zoals Infocyclus, het Trade for Development Centre, het Junior-programma en Annoncer la Couleur/Kleur Bekennen.

De landenkantoren van BTC in de partnerlanden en de projecten en programma's vallen niet onder het toepassingsgebied van het MBS. Toch ondersteunt en stimuleert BTC daar elk initiatief dat tracht te werken aan een beter milieubeheer (kapitalisatie en valorisatie van goede praktijken, vorming, advies, enz).

STRUCTUUR EN VERANTWOORDELIJKHEIDEN VAN HET MBS

BTC heeft een procesbeheersysteem ingevoerd. Procesbeheer kan worden omschreven als een totaalaanpak om een organisatie beter te doen presteren. Net als het MBS helpt deze aanpak iedereen de binnen BTC beheerde processen, de verantwoordelijkheden die iedereen opneemt en de middelen die ter beschikking gesteld worden om de activiteiten uit te voeren, begrijpt.

Logischerwijze steunt het MBS op dit algemeen beheersysteem. Alle BTC-processen die het milieubeleid helpen verwezenlijken, zijn geïdentificeerd. De betrokken personen zijn gesensibiliseerd om te garanderen dat het milieuelement systematisch in rekening gebracht wordt bij de uitvoering van die processen.

Om ervoor te zorgen dat alle medewerkers zich het MBS toe-eigenen, worden de verantwoordelijkheden gedecentraliseerd zodat iedereen ziet welke rol hij/zij moet spelen.

Bijzondere EMAS-gerichte verantwoordelijkheden worden bovendien opgenomen door de milieuverantwoordelijke en de EMAS-medewerkster. Hun takenpakket omvat de algemene coördinatie van het MBS (verklaring, opvolging van de doelstellingen, voorbereiding audits, uitvoering bepaalde specifieke activiteiten, enz.) en de opvolging van het interne verbruik (water, energie, papier, enz.).

Tot slot ligt de eindverantwoordelijkheid voor het beheer van het MBS bij het Directiecomité waaraan de milieuverantwoordelijke verslag uitbrengt.

Wettelijke vereisten

BTC zorgt voor een permanent reglementair toezicht (register milieuregelgeving) waardoor het zijn conformiteit met de wettelijke verplichtingen kan bewijzen. In 2008 werd een audit door een externe auditeur uitgevoerd. Een nieuwe reglementaire audit is gepland tijdens het 2010-2012 programma. De laatste drie jaar waren er weinig veranderingen op het vlak van de wettelijke vereisten.

WIE DOET WAT?

- **Het directiecomité** ondersteunt als 'sponsor' de goede werking van het MBS.
- **De milieuverantwoordelijke** staat in voor de opvolging en de controle van het milieubeheer.
- **De verantwoordelijke process management** werkt samen met de milieuverantwoordelijke het milieubeheersysteem uit, verbetert het en documenteert het.
- **De verantwoordelijken formulering** zorgen ervoor dat de milieu-elementen in rekening gebracht worden tijdens de formulering van een ontwikkelingsinterventie.
- **De verantwoordelijke interne communicatie** zorgt ervoor dat milieu-informatie goed verspreid wordt binnen BTC.
- **De verantwoordelijke externe communicatie** verspreidt milieu-informatie, zoals de milieuverklaring, naar de buitenwereld.
- **De verantwoordelijke vorming** organiseert en evalueert de vormingen binnen BTC.
- **De verantwoordelijke logistiek** staat in voor de aankopen en het onderhoud van het gebouw in overeenstemming met de milieuwetgeving.
- **De verantwoordelijken van de Noordprogramma's** (Infocyclus, Trade for Development Centre, Juniorprogramma) trachten de milieu-impact van de deelnemers te beperken.
- **De juridisch adviseur** waakt over de integratie van milieucriteria in de overheidsopdrachten.

***DIRECTE
ASPECTEN***

HET MILIEUBEHEER OP DE ZETEL IN BRUSSEL

Alle milieuaspecten die verband houden met de activiteiten van de zetel in Brussel vormen rechtstreekse aspecten van het milieubeheer, BTC heeft deze onder controle heeft en ze vallen binnen de perimeter (scope) van de EMAS-registratie.

Ze worden geëvalueerd op basis van de volgende criteria: de mogelijke impact op het milieu, de verbruiksmaatregelen en hun evolutie, de milieuwetgeving en de invloed of de beheersing van het beheer van de milieuaspecten.

Elk jaar wordt er een milieuanalyse uitgevoerd om de belangrijkste directe effecten te evalueren. De analyse die in 2010 uitgevoerd werd, onderstreept de aandacht die in het 2010-2012 programma aan onderstaande aspecten gegeven zal moeten worden:

- het energieverbruik;
- de mobiliteit en de vluchten in het bijzonder;
- het afvalbeheer;
- het papierverbruik;
- het gebruik van milieuvriendelijke onderhoudsproducten;

De milieuaspecten worden meer bepaald geëvalueerd in functie van de door BTC bezette oppervlakte. Deze is als volgt:

2	256 m² op verdieping 2 met terras Sint-Gisleinstraat voor kantoren (vanaf 1/1/2008)
2	1.712 m² op verdieping 2 voor kantoren
1	1.878 m² op verdieping 1 voor kantoren
0	516 m² op verdieping 0 voor kantoren
-1	331 m² op verdieping -1 voor kelder en archief
P	Parking (36 plaatsen)
T	of 4.362 m² kantoorruimte in 2009

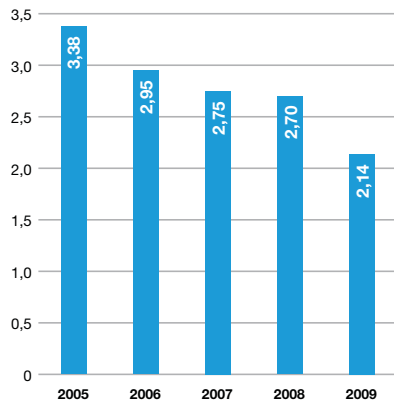
VERZAMELEN EN VERWERKEN VAN DE GEGEVENS: INTEGRATIE IN HET EIS-SYSTEEM

In 2009 werden de gegevens van water, stroom en gasverbruik geïntegreerd in het EIS-systeem (*Environmental Information System*) van de Regie der Gebouwen. Met dit systeem kan de informatie beter verwerkt worden en kunnen eventuele incoherenties opgespoord worden. Het laat vooral toe een fijnere analyse te maken, met 'genormaliseerde' gegevens die rekening houden met bijvoorbeeld het aantal zonuren of met externe temperaturen. Zo ziet men gemakkelijker hoe de gegevens van jaar tot jaar evolueren en kunnen ze gemakkelijker vergeleken worden.

De integratie van deze databank is ook nuttig voor de Regie der Gebouwen die zo het verbruik van de gebouwen waarin federale instellingen huizen kan verzamelen en opvolgen en meer indicatoren kan bekomen op macroniveau.

1. WATER

WATERVERBRUIK IN M³ PER PERSOON (VTE)

HUDIGE SITUATIE

BTC meet sinds november 2002 stelselmatig maandelijks het waterverbruik. In 2009 is het waterverbruik per persoon met ongeveer 15% gedaald ten opzichte van 2008 en bedraagt het min of meer 2m³/jaar/VTE (voltijds equivalent).

De vooruitgangsmarge lijkt steeds beperkter en het jaarlijkse verbruik per persoon zou moeten stabiliseren rond 2 m³/jaar/VTE.

AANDACHTSPUNTEN

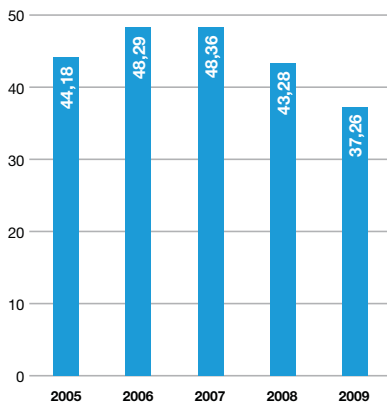
- Het waterverbruik bij BTC ligt relatief laag en vertoont in het algemeen een dalende trend. Er wordt verder met het personeel gecommuniceerd om rationeel waterverbruik te bevorderen. In 2010 zullen de gegevens verder en beter in het EIS-systeem ingevoerd worden en in functie van de behoeften van BTC geanalyseerd worden.

VERBETERPROGRAMMA

- het jaarlijks verbruik onder de 2 m³/VTE houden om het verbruik met 5% te verminderen tegen 2012;
- lekvorming opsporen en snel reageren op incidenten;
- inspanningen blijven leveren voor communicatie ter bevordering van rationeel watergebruik.

2. ENERGIE

**EVOLUTIE VAN HET ELEKTRICITEITS-
VERBRUIK IN KWH PER M²**

HUDIGE SITUATIE

Elektriciteit

In 2008 heeft BTC gekozen voor een leverancier van 100% 'groene' stroom.

Sinds 2006 vertoont het verbruik een geleidelijke maar duidelijke daling van ongeveer 12% tussen 2006 en 2009.

Verschillende acties werden opgezet en moeten voortgezet worden:

- instelling van de fotokopieerapparaten en computers (automatisch in stand-by);
- volledige uitschakeling van de elektriciteit 's nachts;
- sensibilisering van het personeel voor een rationeel energieverbruik en voor de toepassing van de 'goede praktijken', meer bepaald via intranet;
- geleidelijke integratie van ecologische criteria bij de aankoop van elektrisch en elektronisch materieel.

Gas en airconditioning

Het verwarmingssysteem en de koelinstallaties in het gebouw zijn gemeenschappelijk voor heel de "Espace Jacquemotte", een pand dat gedeeld wordt met een tiental huurders van verschillende omvang.

Als huurder betaalt BTC zijn verwarmingsverbruik in verhouding tot de oppervlakte die het inneemt. BTC huurt de grootste oppervlakte.

De werknemers krijgen regelmatig berichten die hen moeten aansporen tot een matig en milieubewust verwarming- en aircoverbruik.

AANDACHTSPUNTEN

- Blijven communiceren over rationeel energieverbruik (inclusief airconditioning).
- Zorgen voor de aankoop van milieusparend materiaal (lampen, elektrische toestellen, enz.).

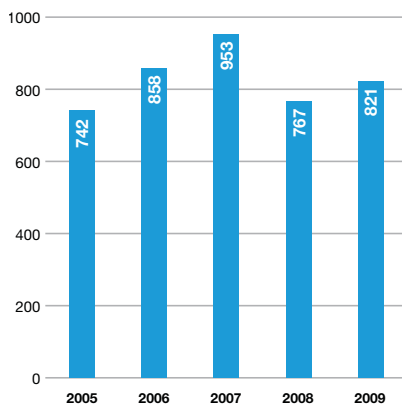
VERBETERPROGRAMMA

- Het stroomverbruik tegen 2012 met 5% verminderen.
- Inspanningen blijven leveren voor communicatie naar het personeel over een rationeel energiegebruik.
- Het onmogelijk maken de kleurenfotokopieerapparaten te gebruiken 's avonds na 18u00 en in het weekend.

3. PAPIER

HUIDIGE SITUATIE

JAARGEMIDDELTE VAN KOPIEËN PER VOLTUUR EQUIVALENT

BTC gebruikt ecologisch “Triotec”-papier met 50 % gerecycleerde vezels. Het papier bestaat uit 3 lagen:

- een volledig gerecycleerde, niet-chloorgebleekte middenlaag en
- een onder- en een bovenlaag waarvan de pulp afkomstig is uit gecertificeerde bossen en er geen chloor gebruikt is bij het productie- en reinigingsproces.

Er wordt vooral papier verbruikt via de 9 zwart-wit fotokopieerapparaten/printers die op het computernetwerk zijn aangesloten. De meeste kopieën en afdrukken (standaard recto verso) worden met die toestellen uitgevoerd. De individuele printers uit de beginperiode van BTC worden langzamerhand niet meer vervangen en zijn praktisch verdwenen. Het aantal afdrukken en kopieën met die 9 toestellen wordt ook maandelijks geteld.

De algemene vaststelling is dat het papierverbruik per VTE¹, na een lichte stijging in 2006 en 2007 met een gemiddeld verbruik van 858/kopieën/VTE/maand in 2006 en 953 in 2007, gevoelig is gedaald in 2008 (767/kopieën/VTE/maand) om daarna in 2009 opnieuw lichtjes te stijgen (821 kopieën/VTE/maand). Deze ups en downs moeten in verband gebracht worden met een constant stijgende omzet en activiteitsvolume en tonen aan hoe moeilijk het is om op regelmatige en permanente manier het papierverbruik te verminderen, ondanks de inspanningen op het vlak van communicatie.

AANDACHTSPUNTEN

De relatieve daling (min 13% in 2008) en daaropvolgende stijging in 2009 (plus 6%) van het aantal kopieën per VTE/maand onderstreept dat er op dat punt nog substantiële vooruitgang geboekt kan worden. Er wordt te weinig aandacht besteed aan spaarzaam gebruik van papier, op vergaderingen worden nog steeds te veel papieren kopieën rondgedeeld die niet altijd nuttig zijn en te veel kopieën worden weinig of niet gebruikt.

De sensibiliseringsacties voor het personeel om nutteloze fotokopieën te vermijden en meer systematisch de functie recto verso, de functie locked print of de scanner te gebruiken, moeten worden voortgezet.

VERBETERPROGRAMMA

- Het papierverbruik tegen 2012 met 10% verminderen.
- De mogelijkheid onderzoeken om het huidige papier te vervangen door 100% gerecycleerd papier.
- De bereikte cijfers consolideren en proberen om opnieuw onder de drempel van 800 kopieën/maand/VTE te zakken.
- De nieuwe toestellen systematisch in ‘recto verso’ instellen.
- Het gebruik van de kleurenfotokopieerapparaten ‘s avonds na 18u00 en in het weekend onmogelijk maken.

1 | VTE = voltuurs equivalent

4. AFVALBEHEER

HUDIGE SITUATIE

Afval sorteren

BTC sorteert een groot deel van zijn afval:

- **huishoudelijk afval:** papier, PMD en glas in de keukens;
- **printer cartridges en toners:** worden of teruggenomen door de leverancier of gerecycleerd en gevuld door een gespecialiseerd bedrijf;
- **elektrische en elektronische apparaten:** er is een overeenkomst getekend met de onderneming CF2D, een sociale economiebedrijf dat apparaten herstelt of de onderdelen ervan recycleert. Na levering geeft CF2D aan BTC de volledige lijst en de referenties van de zo gerecupereerde materialen;
- **batterijen, gloeilampen en neonlampen:** worden beschouwd als gevaarlijk afval en worden verzameld en naar een erkend verwerkingscentrum gebracht.

Afvalpreventie

Er worden bepaalde maatregelen getroffen om de hoeveelheid afval te verminderen:

- gebruik van glazen statiegeldflessen voor drank (water, fruitsap en melk);
- verslagen en brochures worden gedrukt op gerecycleerd papier, in 2009 zijn alle publicaties gedrukt met plantaardige inkt op gerecycleerd papier.

AANDACHTSPUNT

Het personeel informeren en sensibiliseren voor een perfect gebruik van het sorteersysteem (vooral de nieuwe medewerkers).

VERBETERPROGRAMMA

Communicatie-inspanningen blijven leveren om het personeel aan te zetten tot een goed gebruik van het sorteersysteem.

5. AANKOPEN EN ONDERAANNEMING

HUIDIGE SITUATIE

De dienst Logistiek en Aankopen bestaat uit 3 cellen:

- juridische cel;
- cel overheidsopdrachten;
- cel logistiek.

Er wordt een werkgroep met vertegenwoordigers van de 3 cellen opgericht om de milieudimensie binnen de dienst L&A te integreren. Deze werkgroep komt om de twee weken bijeen. De werkgroep 'EMAS' onderzoekt hoe milieucriteria, waar mogelijk, kunnen opgenomen worden in de bestekken voor opdrachten voor leveringen, diensten en werken. Hetzelfde gebeurt voor eerlijke handel (*Fair Trade*).

Milieucriteria worden waar mogelijk in de bestekken opgenomen. Bij de aankopen wordt steeds meer gekozen voor sociaal en ecologisch verantwoorde producten zoals:

- fairtradevruchtensap en -koffie;
- papier met 50 % gerecycleerde vezels. BTC onderzoekt de mogelijkheid om 100 % gerecycleerd papier te gebruiken;
- de onderhoudsproducten (Ecover);
- de stroomleverancier;
- een deel van de catering.

European EMAS Awards 2009

In 2009 heeft BTC in het kader van de *European EMAS Awards* (Stockholm, november 2009) een kandidaatsdossier opgesteld met als thema '**Green Procurement Policy**'. BTC haalde de prijs binnen op Belgisch niveau (categorie Overheidsadministraties) en werd geselecteerd om mee te dingen naar de hoofdprijs.

AANDACHTSPUNTEN

- Milieucriteria verder en beter in de aankopen integreren.
- Een gids uitwerken met de belangrijkste bepalingen die in de bestekken moeten opgenomen worden.
- De relevante documenten daarover verzamelen.

VERBETERPROGRAMMA

- Kiezen voor een milieuvriendelijk beheer van de gebouwen en het materieel.
- Duurzame aankopen stimuleren.
- Toezien op de goede werking van de Emas-werkgroep.

6. VEILIGHEID EN WELZIJN VAN DE WERKNEMERS

HUDIGE SITUATIE

De activiteiten van BTC op de zetel beperken zich voornamelijk tot kantoorwerk met weinig risico voor de gezondheid en de veiligheid van de werknemers. In samenwerking met de externe en interne preventiediensten zijn preventieplannen uitgewerkt die focussen op ongevallenpreventie of het voorkomen van gevaarlijke situaties in termen van veiligheid en gezondheid.

BTC heeft een algemeen vijfjarenplan en een jaarlijks actieplan dat de praktische uitwerkingsmodaliteiten van de preventieplannen voor het komende jaar bepaalt. Op die manier kan de veiligheid, de gezondheid en het milieu binnen het bedrijf verbeterd worden.

Binnen dat kader organiseert de interne-preventiedienst elk jaar een evacuatieoefening waaraan het eerste-interventieteam actief meewerkt: de dienst zorgt voor regelmatige technische controles en het onderhoud van de brandblussers.

Op gezondheidsvlak worden elk jaar een griepvaccinatie en een oogtest georganiseerd. In 2009, met de dreiging van een AH1N1-griep пандemie, zijn sensibiliserings- en preventiemaatregelen getroffen, gericht op hygiëne, die de verspreiding van de ziekte moesten tegengaan.

De actualisering van de signalisatie, de aanpassing van de sectorplannen en het gebruik van de juiste pictogrammen voor de nooduitgangen en de trajecten naar de verzamelpunten hebben de veiligheid van de werknemers en de gebouwen aanzienlijk verhoogd. Elke werknemer van BTC kan merken dat er permanent veiligheidsmaatregelen genomen worden.

Er werden documenten opgesteld zodat de activiteiten die externe bedrijven in de kantoren van BTC uitvoeren in de grootste veiligheid kunnen verlopen. In deze context werden milieucriteria, die de duidelijke vereiste van afvalpreventie stellen, in gebruik genomen. Er werd ook overgegaan tot een controle van de aankoop van onschadelijke en milieuvriendelijke onderhoudsproducten.

AANDACHTSPUNTEN

- Nieuwe medewerkers, interimkrachten en jobstudenten proactief informeren over de veiligheidsmaatregelen en goede milieupraktijken bij BTC.
- Erop toezien dat alle gebruiksanomalieën onmiddellijk gemeld worden.

VERBETERPROGRAMMA

- De evacuatieplannen en de signalisatie regelmatig actualiseren.
- De brandoefeningen voorbereiden en ervoor zorgen dat de brandblussers goed onderhouden en gecontroleerd worden.
- De sensibiliseringsacties en acties met betrekking tot de gezondheid van het personeel en het milieu voortzetten.

7. MOBILITEIT

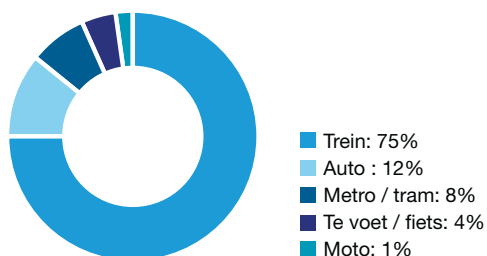
HUIDIGE SITUATIE

- **Zwakke mobiliteit als speerpunt:** vanaf zijn oprichting heeft BTC gekozen voor een doortastend mobiliteitsbeleid.
- **Een centrale ligging:** BTC is centraal gelegen en goed bereikbaar met het openbaar vervoer: halfweg tussen het Zuidstation en het Centraal Station en in de onmiddellijke nabijheid van bus-, tram- en metrolijnen.
- **De weinig of niet vervuilende vervoersmiddelen stimuleren:** et personeel van BTC krijgt zijn openbaar vervoer 100% terugbetaald (individuele abonnementen) en de fietsvergoeding is in 2009 gestegen (0,20 €/km). Drie fietsen en een overdekte en beveiligde (toegang met magneetbadge) fietsparking van 20 plaatsen staan ter beschikking van het personeel.
- **Autodelen promoten:** Onze 'Noordprojecten' Infocyclus en het Trade for Development Centre maken al gebruik van de dienst Cambio car-sharing voor hun verplaatsingen in de stad.
- **Telewerk voor minder verplaatsingen:** in 2009 heeft BTC een piloot-project telewerk gelanceerd, gevolgd door een tevredenheidsenquête bij het betrokken personeel en hun collega's. In een tweede fase, vanaf 2010, werd het telewerk uitgebreid en structureel geregeld Momenteel werken 19 medewerkers een vaste dag per week van thuis uit en maken 48 medewerkers er occasioneel gebruik van, met een maximum van 10 dagen per jaar. Wanneer deze maatregel op grote schaal wordt toegepast door de bedrijven en overheidsadministraties, zou hij substantieel kunnen bijdragen tot een vlottere verkeersstroom en minder CO₂-uitstoot.

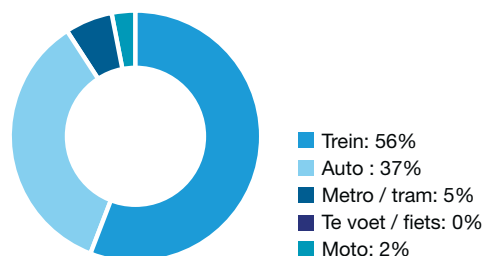
Een beter inzicht in de vervoermiddelen en hun milieu-impact

- **De mobiliteit van het personeel van de zetel:** om zijn CO₂-voetafdruk te berekenen heeft BTC in 2008 een uitgebreide enquête gedaan over de mobiliteitsgewoonten van het personeel. De enquête had betrekking op 144 personeelsleden, 120 hebben geantwoord, wat overeenkomt met een antwoordpercentage van 80%. De enquête ging over de elementen in de volgende grafieken.

AFGELEGDE AFSTAND (KM/JAAR)

DE CO₂-UITSTOOT DOOR TRANSPORT

DOOR HET PERSONEEL MEEST GEBRUIKTE TRANSPORTMIDDELEN

■ Trein: 57%
■ Auto : 18%
■ Metro / tram: 28%
■ Te voet / fiets: 11%
■ Moto: 2%

De verplaatsingen (alle middelen dooreen) vertegenwoordigen 43% van de CO₂-uitstoot van de zetel in Brussel (internationale reizen niet inbegrepen). Let op het grote aandeel CO₂-uitstoot van autovervoer in verhouding tot de afgelegde afstanden.

Gemiddelde afstanden: de gemiddelde afstanden die per traject afgelegd worden, bedragen ongeveer 80 km voor de trein en 8 km voor de metro/tram. De gemiddelde afstand voor de trajecten in de wagen bedraagt 26 km, het betreft hier vooral het personeel dat woont in de randgemeenten van Brussel met slechte trein-, metro- en tramverbindingen.

Willen we de meest gebruikte transportmiddelen van het personeel vergelijken, dan is het moeilijk om de resultaten te analyseren vermits vele medewerkers meerdere transportmiddelen gebruiken. Houden we enkel rekening met het hoofdtransportmiddel, dan bekomen we de cijfers die in de grafiek hiernaast zijn voorgesteld (iets meer dan 100%).

Deze elementen werden in rekening gebracht in het kader van de CO₂-balans.

○ **Internationale reizen:** BTC is actief in een twintigtal landen in Afrika, Azië en Latijns-Amerika, wat de nodige vliegtuigreizen met zich meebrengt. Het gaat hierbij om zendingen van het personeel van Brussel, geëxpatrieerde personeelsleden en hun gezinnen, consultants en de gerichte steun, evenals om studenten met studie- en stagebeurzen die door BTC beheerd worden.

De zendingen worden zo rationeel mogelijk georganiseerd (verschillende landen in een zelfde subregio als dat mogelijk is), om de reisafstanden te beperken, maar ook om de kosten te drukken en de efficiëntie te verhogen.

BTC doet regelmatig een beroep op nationale experts en studiebureaus, waardoor het de nationale capaciteiten kan benutten en het aantal intercontinentale vluchten kan beperken.

○ **CO₂-compensatie:** In 2009 werden 2.500 CER (*Certified Emissions Reductions*) aangekocht en geannuleerd om de CO₂-uitstoot van de vluchten van 2007-2008 te compenseren. De hoeveelheid aan te kopen CER werd bepaald aan de hand van een CO₂-balans die door een extern expertenbureau uitgevoerd werd (CO₂-voetafdruk). Er werd gekozen voor certificaten van het type *Gold Standard* of gelijkwaardig, met een hoog garantieniveau en afkomstig van projecten voor duurzame ontwikkeling (positief vanuit ecologisch, sociaal en economisch standpunt).

RÉSULTATEN VAN DE CO₂-VOETAFDruk

METHODIEK

De CO₂-voetafdruk van BTC werd in 2008 berekend met behulp van gespecialiseerde externe consultants en gevalideerde methodes (GHG Protocol, CO₂-balans). Dit onderzoek omvatte een analyse van het verbruik van de zetel van BTC (water, energie, papier, aankopen, enz.), een mobiliteitsenquête bij het personeel en een verbruiksenquête bij de 18 landenkantoren van BTC in het buitenland. Het verzamelen en analyseren van de gegevens evenals de rapportering waren over een periode van 6 maanden gespreid.

SCOPE

De studie had betrekking op de BTC-zetel in Brussel en op de landenkantoren, maar niet op de projecten. De CO₂-uitstoot door energieverbruik (elektriciteit en gas) en door

transport (woon-werkverkeer, dienstverplaatsingen met de auto, het vliegtuig en het openbaar vervoer). Bepaalde elementen werden geanalyseerd, maar niet in de scope meegeteld, omdat ze niet relevant genoeg waren (papier, water...). Er werd geen rekening gehouden met onrechtstreekse emissies door aankoop van producten en diensten, reizen van beursstudenten en –stagiairs, en ook niet met andere broeikasgassen dan CO₂.

RESULTATEN

De resultaten van de CO₂-balans werden verspreid op het intranet van BTC en kunnen op vraag geraadpleegd worden. Een zelfde studie werd uitgevoerd in 2010. Het cijfer dat we moeten onthouden is de 3.000 ton uitgestoten CO₂ in 2009 waarvan 2.000 afkomstig is van vliegtuigreizen.

AANDACHTSPUNT

Opvolging van de CO₂-voetafdruk.

VERBETERPROGRAMMA

- Verantwoorde mobiliteit op alle niveaus blijven promoten.
- Ook in 2011 en 2012 een CO₂-voetafdruk realiseren.
- Het programma van CO₂-compensatie voortzetten, in samenwerking met de andere instanties van de Belgische ontwikkelingssamenwerking (FOD en administratie).

8. INTERNE COMMUNICATIE

HUIDIGE SITUATIE

Intranet

Intranet is veruit het meest gebruikte kanaal om met het personeel te communiceren, zowel voor de zetel als voor het 'terrein'. Inmiddels wordt het intranet systematisch gebruikt en zijn rechtstreekse e-mails aan alle personeelsleden praktisch verdwenen.

Op het intranet is een ecorubriek uitgewerkt waar regelmatig informatie en berichten gepubliceerd worden. Nieuwe berichten staan een tijdje op de onthaalpagina van het intranet en verhuizen daarna naar de ecopagina.

Screen hall

Er werd een powerpoint gemaakt die het milieubeheersysteem EMAS voorstelt en voorbeelden toont van resultaten en gevoerde acties. In mei 2009 werd deze uitgezonden in de hal van BTC. Deze presentatie zal bijgewerkt worden en opnieuw verspreid worden in 2010.

Andere activiteiten

In 2010 werd een nieuwe nieuwsbrief gelanceerd: de MOL (*Management On Line*). Alle strategische communicatie wordt erin samengevat en dan per mail verstuurd naar alle medewerkers (zetel en terrein) na elke vergadering van het Directiecomité. De strategische ECO-beslissingen kunnen ook deze weg volgen.

AANDACHTSPUNT

Het intranet van nieuwe informatie blijven voorzien en het beheer van milieuinformatie blijven verbeteren.

VERBETERPROGRAMMA

- Het personeel blijven sensibiliseren voor rationeel verbruik (water, energie,...) en voor de acties die via het intranet worden gevoerd (ecorubriek, nieuws, actualiteit...).
- Een milieugerelateerde affichecampagne uitwerken in de interventies rond zes grote thema's: landbouw en voeding, biodiversiteit en natuurlijke rijkdommen, energie, water, onderwijs, stedelijke sanitatie.

9. EXTERNE COMMUNICATIE

HUDIGE SITUATIE

In 2008 en 2009 werden veel externe communicatieacties gevoerd rond het milieu, waaronder:

- de verspreiding van de Milieuverklaring op de website;
- de publicatie van een 'duurzaam' jaarverslag volgens het GRI-model (*Global Reporting Initiative*) met een vermindering van het aantal papieren exemplaren;
- de realisatie van twee films door de RTBF over milieuprojecten in Peru en Tanzania. Deze filmpjes duren 26 minuten en werden uitgezonden in het RTBF-programma '*Le jardin extraordinaire*' op zondagavond om 20u00;
- de redactie en publicatie van een brochure over milieumainstreaming in de interventies. Deze publicatie van 124 pagina's moet de promotie doen, intern, van de transversaliteit van het milieu gezien heel wat medewerkers op de zetel én op het terrein rechtstreeks bij de redactie betrokken werden. De brochure is beschikbaar op de website van BTC - www.btcctb.org.

AANDACHTSPUNT

De brochure '*Environnement et développement. Regard sur 30 projets de coopération*' verspreiden.

VERBETERPROGRAMMA

- Het formaat herzien en de Milieuverklaring 2010 verspreiden.
- Het GRI-jaarverslag blijven publiceren.
- De voorkeur geven aan elektronische publicaties.

10. OPLEIDING VAN HET PERSONEEL

HUIDIGE SITUATIE

Bij hun rekrutering krijgen de technisch assistenten en de nieuwe medewerkers een inleiding over milieukwesties. Bedoeling van deze opleiding is hen te doen nadenken over een goed milieubeheer in hun project en in hun taken op de zetel en hun daarvoor de nodige middelen aan te reiken.

Het milieu is ook een onderdeel van het opleidingsprogramma voor de junior assistenten (in het kader van het Juniorprogramma) en van de Infocyclus.

- Organisatie van een specifieke opleiding in december 2008 over de klimaatveranderingen (30 deelnemers) in de context van het Kyoto-protocol door de cel *Climate Change* van de FOD Volksgezondheid en Leefmilieu.
- Voorbereiding in 2009 van een vijfdaagse opleiding over geïntegreerd vastafvalbeheer voor de experts van de cel Infrastructuur van de zetel en meerdere experts van het terrein en van de partners.
- Voorstelling van de *Climate Change*-strategie van BTC door de milieuverantwoordelijke aan het voltallige personeel (mei 2008).
- Driedaagse opleiding bij de Europese Commissie van de milieuverantwoordelijke over milieumainstreaming in de ontwikkelingsprogramma's van de Europese Unie (februari 2009).
- Opleiding in het EIS-systeem (*Environmental Information System*) (maart 2009).
- Deelname van de BTC-chauffeur aan een cursus *eco-driving* (training en follow-up door e-positief) waardoor het benzineverbruik met ongeveer 5% verminderd kon worden.
- Deelname aan opleidingen en vergaderingen georganiseerd door de POD Duurzame Ontwikkeling in het kader van het EMAS-netwerk.
- Opleiding van een halve dag over hernieuwbare energie (APERE) op 3 maart 2009 voor een groep van 8 personen.

AANDACHTSPUNT

De nieuwe medewerkers blijven informeren over het milieubeheersysteem (vademecum, basisopleiding, briefing van de technisch assistenten, enz.).

VERBETERPROGRAMMA

- De milieubriefings vóór het vertrek van de technisch assistenten, de junior assistenten en voor de nieuwe medewerkers voortzetten en verbeteren.
- In het opleidingsprogramma voor het BTC-personeel specifieke opleidingen voorzien.
- Deelnemen aan de activiteiten van de subgroep 'Climat Change' van het netwerk Train4Development en bijdragen aan:
 - de verbetering van de coördinatie en de samenwerking tussen de agentschappen van de lidstaten (23) van dit netwerk;
 - de ontwikkeling van een gemeenschappelijke strategie over opleiding over milieu en klimaatveranderingen;
 - de ontwikkeling van materiaal voor de vormingen;
 - de organisatie van een Joint Learning Event over deze vraag.

***INDIRECTE
ASPECTEN***

HET MILIEU IN DE ONTWIKKELINGSPROJECTEN EN –PROGRAMMA’S

De indirecte milieuaspecten hebben te maken met activiteiten ter voorbereiding, uitvoering en opvolging van de interventies in de partnerlanden.

Net zoals in de meeste andere Europese landen, heeft ook de Belgische ontwikkelingssamenwerking (in de wet van 1999) van milieu een ‘transversaal’ thema gemaakt. Dat betekent dat milieukwesties systematisch in alle sectoren van de ontwikkelingssamenwerking en in alle levensfasen van de projecten (voorbereiding, uitvoering, evaluatie, enz.) worden geïntegreerd.

Deze systematische integratie is echter moeilijk te realiseren omdat de context van de landen waar BTC actief is, de sectoren van de ontwikkelingssamenwerking (infrastructuur, onderwijs, gezondheid, bestuur, landbouw) en de milieuproblemen heel complex en verschillend zijn. We hebben gemerkt dat verslag uitbrengen over de integratie van milieu via een statistische benadering met ‘markers’ (cf. Voorgaande EMAS-verklaringen) intellectueel aantrekkelijk was maar uiteindelijk weinig relevant was gezien de grote heterogeniteit van situaties en milieurealiteiten.

Daarom hebben we in 2008 en 2009 gekozen voor een meer kwalitatieve aanpak die de goede praktijken in de verf zet en het woord geeft aan de actoren op het terrein. Dat werk heeft zich in 2009 concreet vertaald in een publicatie die samen door een veertigtal actoren van de ontwikkelingssamenwerking geschreven werd: interne actoren van BTC (directe partners en technisch assistenten op het terrein) maar ook externe (vertegenwoordigers van ontwikkelingsorganisaties, academici, consultants, enz.). Deze publicatie over milieu en ontwikkeling ‘*Environnement et Développement*’ is verdeeld in 7 hoofdstukken:

- Milieubeleid en -strategieën
- Landbouw
- Water
- Natuurlijke rijkdommen
- Energie
- Onderwijs
- Sanitatie

Voor een gedetailleerde analyse verwijzen wij u naar het document, maar op de volgende pagina vindt u alvast een aantal elementen.

ENKELE LESSEN

- *De milieuaspecten mogen niet alleen een gespreksonderwerp zijn maar moeten ook systematischer geïntegreerd worden, en dit op alle niveaus. Er moeten nog heel wat inspanningen daarvoor geleverd worden, vooral inzake opleiding van het personeel en op het niveau van de formulering van de projecten.*
- *De internationale referentiekaders (zoals de **Verklaring van Parijs over de doeltreffendheid van de hulp of de milleniumontwikkelingsdoelstellingen**) zijn even veel kansen om de milieukwesties op beleidsniveau te brengen en ervoor te zorgen dat ze geïntegreerd worden in de ontwikkelingsstrategieën.*
- *Het invoeren van een MBS op de zetel van Brussel kan een meezuigefect hebben op de landenkantoren in het buitenland en op de interventies voor zover de milieukwesties met vastberadenheid door de instellingen gedragen worden.*
- *In de concentratiesectoren van de Belgische ontwikkelingssamenwerking hebben de projecten en programma's heel wat, vaak miskende, initiatieven ontwikkeld en bestaan er voorbeelden van goede praktijken die benut en bekendgemaakt moeten worden.*

UITDAGINGEN VOOR DE KOMENDE JAREN

- *De problematiek van de klimaatveranderingen integreren als een kans om innovatie te promoten in de technologieën, benaderingen en strategieën van ontwikkeling.*
- *De milieueffectenstudies systematiseren, niet enkel voor infrastructuurprojecten maar ook voor andere soorten interventies, vooral in de sector van de plattelandsontwikkeling.*
- *Het feit dat het milieu (natuurlijke rijkdommen, hernieuwbare energie, bosbouw, ...) een volwaardige sector van de ontwikkelings-samenwerking wordt gebruiken om zich te voorzien van de nodige expertise, (universitaire en institutionele) partnerships te ontwikkelen en lessen te trekken uit deze ervaringen.*
- *BTC positioneren als een ecologisch verantwoord en vernieuwend agentschap.*

HET MILIEU ALS CONCENTRATIESECTOR

In 2009 maken de milieukwesties hun opwachting als een van de ‘prioritaire sectoren’ van de Belgische ontwikkelingssamenwerking in Peru (voor een budget van 13 miljoen euro) en in Tanzania (16 miljoen euro) onder de benaming ‘Milieu en natuurlijke rijkdommen’. Concreet betekent dit dat het milieu voortaan zowel een transversaal thema is als een concentratiesector van de ontwikkelingssamenwerking, wat een aanzienlijke vooruitgang betekent.

MILIEU BIJ DE PROJECTFORMULERINGEN

Voor de experten die nieuwe projecten en programma’s formuleren is het niet altijd eenvoudig om de onderlinge verbanden te zien tussen de voorgestelde interventie en de milieudimensies. Om hen daarbij te helpen heeft BTC een checklist gemaakt met een reeks belangrijke vragen die gesteld (en beantwoord) moeten worden op het moment van de formulering. In de komende jaren zal het een uitdaging zijn om dit instrument systematisch te gebruiken en zo snel mogelijk te zien of het project milieurisico’s inhoudt en of er opportuniteiten bestaan voor een innovatieve aanpak.

‘MILIEU’ – ADVIES IN VELE DOSSIERS

In 2009 werden een twintigtal adviezen gegeven bij formuleringsdossiers, in het algemeen tijdens multidisciplinaire vergaderingen, ofwel gedurende de scenariofase ofwel ter voorbereiding van het Comité voor kwaliteitscontrole en bij de midterm reviews of eindevaluaties.

SWAP GUIDELINES MILIEU EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN VAN DE EUROPESE UNIE

In 2009 werkte BTC mee (met vier andere Europese ontwikkelingsagentschappen) in het begeleidingscomité aan de uitwerking van een gids (Guidelines) voor agentschappen en organisaties die zich willen voorbereiden op activiteiten van sectorale budgethulp op het vlak van milieu. Deze gids zal ontwikkeld worden in 2010 en er zullen opleidingen voorzien worden voor het personeel van de vertegenwoordigingen van de Europese Commissie en van de Europese ontwikkelingsagentschappen.

EXPERT GROUP MAINSTREAMING¹

Tussen 2007 en 2009 heeft de Europese Commissie haar strategie om het milieu te integreren in haar ontwikkelingsbeleid en ontwikkelingsprogramma's herzien in samenwerking met vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld (WWF², IUCN³...) en van de lidstaten. BTC heeft deelgenomen aan deze werken waardoor het mogelijk was de praktijken van de Belgische ontwikkelingssamenwerking op dat vlak bekendheid te geven, het Europese beleid beter te leren kennen en te werken in netwerk met de andere betrokken instellingen.

FEDERAAL RAPPORT DUURZAME ONTWIKKELING

BTC droeg in 2009 bij aan de werkzaamheden van de taskforce duurzame ontwikkeling van het Federaal Planbureau voor de redactie van het rapport '*Indicatoren, doelstellingen en visies van duurzame ontwikkeling*'.

1 | Cf. 'La Commission européenne renforce sa stratégie environnementale', in *Environnement et Développement : Regard sur 30 projets de développement*, BTC, 2009, pp.16-18

2 | World Wildlife Fund for nature

3 | International Union for Conservation of Nature

DE PROJECTEN IN BELGIË

1. TRADE FOR DEVELOPMENT CENTRE

HUIDIGE SITUATIE

Het Trade for Development Centre is de competentiepool van de overheid die:

- de verschillende vormen van eerlijke en duurzame Zuid-Noord- of Zuid-Zuidhandel moet ondersteunen en promoten.
- ondersteuning moet verlenen aan de projecten van de bilaterale samenwerking waar de gehele productie-/handelsketen wordt aangepakt.

En 2009 heeft het Trade for Development Centre vier publicaties uitgegeven die rechtstreeks verband houden met het milieu:

- *'Overbevissing, de zeeziekte. Is verantwoorde visserij de remedie?'*;
- *'Eerlijke handel, duurzame handel?'*;
- *'Biologische landbouw in de landen van het Zuiden: kansen voor duurzame ontwikkeling?'*;
- *'Gestion durable des forêts, Une opportunité de marché ?'*.

De verschillende brochures zijn beschikbaar op de website www.befair.be. Het Trade for Development Centre heeft ervoor gekozen de publicaties enkel in elektronische versie aan te bieden.

VERBETERPROGRAMMA

Het Trade for Development Centre geeft momenteel en de komende twee jaar financiële ondersteuning aan vier projecten met een rechtstreekse positieve impact op het milieu:

- in Peru:
 - de ontwikkeling van een model voor duurzame handel in FSC gecertificeerd hout in het Amazonewoud;
 - de capaciteitsopbouw van de boeren om fairtrade- en biocacao van fijnproeverskwaliteit te produceren;
- in Ecuador, de diversificatie van de productie van de koffieboeren die zich richten op de productie van cashewnoten, olie van cashewnoten en boter van biologische pinda's;
- in Rwanda, onder leiding van het ministerie van landbouw, een breed programma van fairtrade- en biocertificering van de fruit- en groenteproductie.

In 2010 en de daaropvolgende jaren zal het Trade for Development Centre proactief op zoek gaan naar projecten van duurzame handel om financieel en technisch te ondersteunen.

Tegelijkertijd zal het een studie publiceren over de Belgische en Europese markt voor bio-, fairtrade- en duurzame koffie.

2. JUNIORPROGRAMMA

HUIDIGE SITUATIE

Het Juniorprogramma biedt jongeren de mogelijkheid om gedurende een tot twee jaar mee te draaien in een van de projecten van de Belgische ontwikkelingssamenwerking of in een landenkantoor van BTC. De junior assistenten, jongeren met een verfrissende kijk op de werking van een project, slagen er geregeld in het milieu een nieuwe dynamiek in te blazen in het project. De laatste maanden hebben verschillende van hen in hun projecten initiatieven opgezet om hun collega's in hun dagdagelijks werk ecologische gewoontes aan te leren. Anderen hebben specifieke communicatieacties gevoerd naar een breder publiek.

Onder de ecologische praktijken die zij aanmoedigen noemen we de recycling van papier, minder aircogebruik, redelijk waterverbruik, digitale archivering van documenten en de toegang ertoe om printen te vermijden, het gebruik en de promotie van gedeeld vervoer of de fiets voor verplaatsingen, enz.

De junior assistente Communicatie in Congo schrijft elke maand een nieuwsbrief voor alle BTC-medewerkers in Congo. In 2009 stonden twee edities volledig in het teken van het milieu: de nieuwsbrief van mei ging over biodiversiteit en die van september focuste op milieu en milieubehoud. Die nieuwsbrieven moesten de aandacht van het BTC-personeel in Congo vestigen op het belang van milieubehoud en op onze eigen verantwoordelijkheid.

Het juniorprogramma heeft een blog (www.blogcooperation.be) waar de junior assistenten berichten kunnen posten over hun leven en werk op het terrein, om de Belgische bevolking en vooral jongeren te sensibiliseren voor ontwikkelingssamenwerking. Op die blog hebben junior assistenten artikels gepost waarin ze uitleggen op welke manier hun project bijdraagt tot een beter milieu.

AANDACHTSPUNTEN

Het gaat momenteel eerder om geïsoleerde initiatieven die afhankelijk zijn van de wil van een aantal individuen, enige systematiek ontbreekt nog.

VERBETERPROGRAMMA

Het Juniorprogramma wil de junior assistenten ertoe aanzetten om in de interventies van BTC voor meer respect voor het milieu te zorgen. Vanaf de tweede helft van 2010 wil het Juniorprogramma de initiatieven van de junior assistenten als volgt ondersteunen:

- De vorming vóór vertrek zal meer nadruk leggen op het aspect 'respect voor het milieu binnen een project' en op de rol die een junior assistent kan spelen in de sensibilisering van het projectteam voor het milieu. Deze opleiding kan de kans zijn om ideeën en ervaringen uit te wisselen en om concrete gemeenschappelijke doelstellingen voorop te stellen.
- Het milieuthema zal regelmatig aan bod komen op de blog, enerzijds om de uitwisseling tussen de junior assistenten te stimuleren en anderzijds ook om de bezoekers van de blog te sensibiliseren.

3. INFOCYCLUS

Infocyclus biedt meer dan 1.000 deelnemers per jaar een opleiding in België over de Noord-Zuidverhoudingen. Het is een multidisciplinair programma dat de deelnemers wil doen nadenken over de globale ontwikkelingsuitdagingen en hun engagement voor internationale solidariteit wil stimuleren. De organisatie van deze residentiële opleiding die 11 keer per jaar plaatsvindt, heeft een niet verwaarloosbare impact op het milieu.

HUDIGE SITUATIE

De organisatie van de opleiding vergt menig logistiek transport. Infocyclus moedigt de deelnemers en sprekers aan om met het openbaar vervoer te komen. Voor de verplaatsingen van het Infocyclusteam wordt geopteerd voor het openbaar vervoer en voor de fiets, voor het transport van didactisch materiaal wordt dan weer een beroep gedaan op het systeem voor autodelen.

Infocyclus ontwikkelt een component afstandsleren (**E-learning**). Het virtueel platform vult de contactopleiding aan en maakt onderwijs zonder enige milieu-impact mogelijk. Bovendien opent dat platform heel wat perspectieven, bijvoorbeeld een documentatiebeheer dat het aantal papierafdrukken gevoelig vermindert.

Het lesmateriaal bestaat voornamelijk uit een **syllabus** waarmee de presentaties van het programma gevolgd kunnen worden. Infocyclus kiest ervoor deze recto verso af te drukken, in een ringmap te steken en er een blocnote bij te voegen, dit alles in 100% gerecycleerd papier.

AANDACHTSPUNTEN

Er zal een nieuwe opdracht voor diensten voor **verblijf, catering en conferentieruimtes** worden uitgeschreven. Infocyclus wil daarin de gunningscriteria van vlotte bereikbaarheid met het openbaar vervoer en nabijheid met de zetel behouden en zo de impact verminderen die de veelvuldige verplaatsingen voor de opleiding met zich meebrengen. Daarnaast wil Infocyclus de milieuprestaties van de inschrijvers opnemen in de criteria voor de evaluatie van de offertes.

BTC denkt eraan om alle drukwerk van de verschillende departementen bij één leverancier te centraliseren. Tegen die achtergrond moet Infocyclus ervoor zorgen dat zijn milieuverworvenheden voor wat betreft de **syllabus** van de opleiding behouden blijven.

VERBETERPROGRAMMA

- De opleiding omvat een gemeenschappelijk basisprogramma, met een reeks lezingen van drie uur, en een optieprogramma dat twee dagen in beslag neemt (een vierde van de opleiding).
Het milieu staat systematisch op de agenda: ofwel in de vorm van een **lezing**, of, sinds kort, in de vorm van een **optie van 2 dagen**. Nu moet de uitvoering opgevolgd en geëvalueerd worden om een optimale implementatie te verzekeren.
- Bij de in ontwikkeling zijn de **online cursussen** is de milieucursus de eerste die bij het publiek werd getest. Aanpassingen worden nu aangebracht en de cursus zal opgevolgd en geëvalueerd worden.

OVERZICHTSTABEL VAN DE DOELSTELLINGEN VOOR 2010-2012

	DOELSTELLINGEN	ACTIES
1	Duurzame logistiek en aankopen <ul style="list-style-type: none"> • Kiezen voor een milieuvriendelijk beheer van de gebouwen en het materieel • Duurzame aankopen stimuleren • Energiebesparing stimuleren • Papierverbruik verminderen • Beter afval sorteren 	<ul style="list-style-type: none"> • Oprichting van een werkgroep 'Fair Trade & Duurzame Aankopen' (milieu- en fairtrade-clausules integreren in de bestekken telkens als dit mogelijk/wenselijk is) • Oprichten van een 'EMAS-werkgroep' binnen het departement Logistiek & Aankopen
2	Verbetering van het opvolgingssysteem van het verbruik <ul style="list-style-type: none"> • Toezien op de voortgang van de milieuprestaties 	<ul style="list-style-type: none"> • Maandelijkse metingen van het water-, stroom-, en papierverbruik • Analyse van de metingen via het programma EIS van de Regie der gebouwen • Het verbruik verminderen conform de doelstellingen van het Milieubeleid
3	Opleiding <ul style="list-style-type: none"> • De milieuoopleidingen systematiseren en verbeteren 	<ul style="list-style-type: none"> • De technische assistenten, junior assistenten en nieuwe medewerkers blijven brieven • Deelnemen aan de subgroep <i>Climate change</i> van het netwerk Train4Development • Één keer per jaar een specifieke milieuoopleiding organiseren
4	Interne communicatie <ul style="list-style-type: none"> • De interne communicatie omtrent milieu versterken 	<ul style="list-style-type: none"> • Een nieuwe projectgerichte communicatie-campagne maken (affiches, intranet, intranet...) • Het intranet onderhouden, regelmatig berichten verspreiden over het milieu
5	Externe Communicatie <ul style="list-style-type: none"> • Milieu toevoegen als een van de thema's van externe communicatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Het formaat herzien en de Milieuverklaring 2010 verspreiden • De publicatie '<i>Environnement et Développement</i>' verspreiden • Ecologische criteria toevoegen voor de publicaties (papier, inkt, oplage, enz.)
6	Mobiliteit & klimaat <ul style="list-style-type: none"> • De zachte mobiliteit stimuleren • CO₂-compensatie 	<ul style="list-style-type: none"> • CO₂-certificaten aankopen • Doorgaan met de CO₂-balans
7	Indirecte aspecten <ul style="list-style-type: none"> • De integratie van de milieudimensie bevorderen in de projecten en programma's van BTC 	<ul style="list-style-type: none"> • Formulering van het eerste <i>Clean Development Mechanism</i>-project in Oeganda • De milieuidviesen voor de formuleringen systematiseren

CONCLUSIE

Met dit milieubeheersysteem wil BTC zijn medewerkers, partners, leveranciers en het grote publiek bewijzen dat respect voor het milieu meer dan ooit één van zijn hoofdbekommernissen is.

Aangezien onze activiteit een enorm groei kent en het economisch, sociaal en politiek kader waarbinnen we actief zijn steeds complexer wordt, zijn wij gedwongen ons voortdurend te verbeteren.

De oefening 2008-2009 toont ons dat we vooruitgang blijven boeken maar ook dat we onze milieuprestaties, zowel de directe als de indirecte, nog kunnen verbeteren. Wij treffen dan ook maatregelen om daartoe te komen en voeren die uit.

VALIDATIEVERKLARING

AIB-Vinçotte International NV, milieuverificateur EMAS met het kenteken BE-V-0016 geaccrediteerd voor de volgende activiteiten 10, 11, 13, 16, 18, 19, 20 (uitgez. 20.51), 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30.2, 30.9, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 49, 52, 53, 58, 59, 60, 70, 71, 74, 79, 80, 81, 82, 84, 85, 86, 87, 88, 90, 94, 95, 96, 99 (code NACE) verklaart te hebben geverifieerd of de activiteiten uitgevoerd op de zetel van BTC (Hoogstraat 147 - 1000 Brussel) die in de milieuverklaring 2010 (programma 2010-2012) van BTC opgenomen zijn alle bepalingen respecteert van de Verordening (EG) nr. 1221/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 25 november 2009 inzake de vrijwillige deelname van organisaties aan een communautair milieumanagement en auditsysteem(EMAS).

Door het ondertekenen van deze verklaring, verklaar ik dat:

- de verificatie en validatie zijn uitgevoerd met strikte inachtneming van de bepalingen van Verordening (EG) nr. 1221/2009,
- de resultaten van de verificatie en validatie bevestigen dat uit niets blijkt dat aan de wettelijke voorschriften op het milieu niet wordt voldaan,
- de verstrekte gegevens en informatie in de milieuverklaring van de organisatie een betrouwbare, geloofwaardige en authentieke weergave zijn van alle activiteiten van de organisatie uitgevoerd op de zetel van BTC in de Hoogstraat 147 te 1000 Brussel binnen het kader van de milieuverklaring.

Dit document komt niet in de plaats van de EMAS-registratie. In overeenstemming met Verordening (EG) nr. 1221/2009 kan enkel een bevoegde instantie een EMAS-registratie toekennen. Dit document wordt niet gebruikt als een element van onafhankelijke informatie voor het publiek.

Gedaan te Brussel, op 30 april 2010.

ir. P. Olivier,
Voorzitter van de Certificatiecommissie

INFOKAART

NAAM	BTC
SOORT	NAAMLOZE VENNOOTSCHAP VAN PUBLIEK RECHT MET SOCIAAL OOGMERK
ACTIVITEITSSECTOR	ONTWIKKELINGSSAMENWERKING
ADRES VAN DE ZETEL	ESPACE JACQMOTTE HOOGSTRAAT 147 1000 BRUSSEL
TELEFOON	+ 32 (0)2 505 37 00
FAX	+ 32 (0)2 502 98 62
WEBSITE	WWW.BTCCTB.ORG
JAAROMZET	250 MILJOEN EURO IN 2009
AANTAL WERKNEMERS	179 (VTE)
OPPERVLAKTE IN M²	4.362 M ² KANTOREN OVERDEKTE PARKING (36 plaatsen)
INFRASTRUCTUUR	GEDEELD GEBOUW MET VERSCHILLENDE HUURDERS
MILIEUVERGUNNING	VOOR DE "ESPACE JACQMOTTE" (NR. 99/0245) GELDIG TOT 26/10/2015
REEDS VERKREGEN LABELS	ECODYNAMISCHE ONDERNEMING 2 STERREN (2005) 3 STERREN (2009) EMAS (2006) ISO 14 001 (2006)
MILIEUVERANTWOORDELIJKE	CLAUDE CROIZER
E-MAIL	CLAUDE.CROIZER@BTCCTB.ORG
NACE-CODE	VERSIE 2003 - 75210 BUITENLANDSE ZAKEN VERSIE 2008 - 84210 BUITENLANDSE ZAKEN

BUILDING A FAIR WORLD

**BTC
BELGISCH
ONTWIKKELINGSAGENTSCHAP**

**HOOGSTRAAT 147
1000 BRUSSEL
T +32 (0)2 505 37 00
F +32 (0)2 502 98 62
INFO@BTCCTB.ORG
WWW.BTCCTB.ORG**

**DE BELGISCHE
ONTWIKKELINGSSAMENWERKING .be**